

Looduse taastamise kava kaasamiseminar

19.01.2026, Kliimaministeerium

Kokkuvõte linnaökosüsteemide teemalisest arutelust

Linnaökosüsteemide elurikkuse arutelu toimus kahes grupis (üks veebis ja üks kohapeal). Kaasamiseminaril keskenduti järgmistele küsimustele:

1. Kuidas tagada, et linna roheala ja puuvõrastiku kogumaht ei väheneks olukorras, kus ehitustegevus kasvab?
2. Millised kompenseerimismehhanismid on realistlikud ja õiglaselt rakendatavad?
3. Millist elurikkust me linnades tegelikult tahame ja milline on linnaelanike valmisolek sellesse panustada?

Arutelul kogutud ettepanekud¹:

1. Kuidas tagada, et linna roheala ja puuvõrastiku kogumaht ei väheneks olukorras, kus ehitustegevus kasvab?

1.1 Planeerimine, kohustuslikkus ja piirangud

- Roheala ja puuvõrastiku säilimine peab olema siduv nõue planeeringutes, mitte soovitus.
- Rõhutati lihtsat põhimõtet: rohealaid ei tohi vähendada ja puid ei tohi maha võtta, v.a erandlikel juhtudel.
- Parkides ja linna metsaaladel tuleb lõpetada arendustegevuse detailplaneeringud.
- Uusarendus peaks toimuma lagunenenud ja juba hoonestatud aladel, mitte rohealade arvelt.

Näited:

- Detailplaneeringute lõpetamine parkides ja linna metsades (Tartu Sanatooriumi park, lhaste mets).

¹ Kokkuvõte annab ülevaate kaasamiseminaril toimunud aruteludes kõlanud mõtetest. Tegemist on osalejate arvamuste ja hinnangute koondiga, mida ei ole eraldi üle vaadatud ega käsitleta lõplike otsustena. Kogutud ideed ja ettepanekud on sisendiks edasistele aruteludele ning võivad täpsustuda.

- Raiekeeld eluasemekruntidel.
- Uued majad eelkõige vanade ja amortiseerunud hoonete asemele.

1.2 Rohefaktor ja haljastuse miinimumnõuded

- Planeeringutes tuleb rakendada rohefaktorit ja kehtestada iga maakasutusliigi haljastuse miinimum (sh tööstusaladel).
- Haljastus peab olema nõutud ka arendajalt, sest praktika näitab: raha on olemas, aga ilma nõudeta ei tehta.

Näited:

- Kohustuslik haljastuse osakaal igal maakasutusliigil.
- Detailplaneeringutes rohefaktori siduv rakendamine.

1.3 Rohevõrgustik ja ruumiline sidusus

- Rohevõrgustiku sidusus linnas peab olema prioriteet, sh servade ja üleminekualade haljastus.
- Rohevõrgustik peab toimima nii, et linna sattunud metsloom leiab ise tee välja.

Näited:

- Kinnistute servade haljastamine aedlinna ja metsa-linna üleminekul.
- Rohealade sidumine rohevõrgustikuga (Tartu roheringi ala).

1.4 Linnaruumi mitmekesisistamine ja vertikaallahendused

- Linnades tuleb mitmekesistada rohelist: tänavad, katused, garaažikatused, vertikaalhaljastus.
- Rohefassaadid on Eestis piiratud lahendus (sobib nt metsviinapuu).

Näited:

- Kõik katused ja garaažikatused roheliseks.
- Tänavate haljastamine ja puiesteede rajamine.

2. Millised kompenseerimismehhanismid on realistlikud ja õiglaselt rakendatavad?

2.1 Ökosüsteemiteenuste põhimõte

- Kui arendaja kasutab loodusressurssi (nt roheala), peab ta selle täies mahus kompenseerima.
- Ökosüsteemiteenustele tuleb anda selge väärtus, sh rahaline.

Näited:

- Looduse hüvede „hinna“ määramine planeeringutes.
- Kompensatsioon mitte ainult istutamise, vaid ka jahutuse, sademete sidumise ja elurikkuse kaudu.

2.2 Asendusistutuse kvaliteet ja koefitsiendid

- Asendusistutus ei taga automaatselt puuvõrastiku säilimist, sest uued puud kasvavad aeglaselt.
- Vajalik on koefitsientide kasutamine: ühe suure puu asemele mitu väikest.

Näited:

- 1 suure puu asemel 10 või 100 väikest (rahvusvaheline praktika).
- Asendusistutus samas linnas, mitte linnaservas (Holmi park vs linnaserva istutused).

2.3 Ruumilised ja liikluslikud kompensatsioonid

- Kompensatsioon võib toimuda ka ruumi ümberjagamise kaudu: autoteede arvelt puudele ruumi andes.
- Suurematele tänavatele tuleks rajada puiesteed.

Näited:

- Linnapuude istutamine autoteede arvelt.
- Sõidukiiruste ja sõiduradade laiuste vähendamine.

2.4 Õiguslik raam ja kaitse

- KOV-i kaitsealadele sarnased meetmed nagu on riigi tasandil.
- Puude mahavõtmisele peavad kehtima ranged ja läbipaistvad reeglid.

Näited:

- Asendusistutuse nõue ka rohealade sihtotstarbe muutmisel.

- Alleede säilitamise ja uuendamise kohustus.

3. Millist elurikkust me linnades tegelikult tahame ja milline on linnaelanike valmisolek sellesse panustada?

3.1 Elurikkuse struktuur ja jaotus linnas

- Elurikkus eeldab kolme rinnet: rohttaimed, põõsad ja puud.
- Elurikkus ei tohi koonduda vaid äärealadele, vaid peab olema seal, kus inimesed elavad ja töötavad.

Näited:

- 5–15 minuti jalutuskaugusel roheala igale elanikule.
- 3-30-300 põhimõtte rakendamine: iga linnas elav inimene peab nägema oma koduaknast vähemalt 3 arvestatava suurusega puud, 30% ümbruskonnast on kaetud rohelisusega ja vähemalt 300 meetri kaugusel on park või muu roheala. Elurikkad alad ka kesklinnades, mitte ainult Paljassaarel.

3.2 Esteetika, hooldus ja inimeste ootused

- Inimesed soovivad loodusliku niidu ilmega lilleniite, mida ei saa saavutada ainult niitmiselega.
- Mugavuse ja looduse piir tuleb tasakaalustada – ka erakinnistutel.

Näited:

- Lilleniidud, kus niidetud alad vahelduvad kõrgema taimestikuga.
- Muru kõrguse järkjärguline tõstmine (nt +2 cm aastas).

3.3 Tervis, heaolu ja teadlikkus

- Elurikkus tuleb siduda inimeste tervise ja heaoluga – see on peamine motivatsioon.
- Kliimamuutustest ja kuumasaartest tuleb rääkida inimesele arusaadavas keeles.

Näited:

- Rohkem puid ja parke parandab vaimset ja füüsilist tervist.
- Vett läbilaskvate pindade suurendamine üleujutuste ja kuumuse leevendamiseks.

3.4 Liikumine, vesi ja multifunktsionaalsus

- Rohealad peavad olema multifunktsionaalsed: vari, sademete sidumine, elurikkus, puhkus.
- Asfalteeritud kergliiklusteede rajamine looduslikele radadele peaks olema keelatud.

Näited:

- Nõmme kergliiklustee näide (läbilaskmatu pind).
- Kiviplatside ülesvõtmine ja taimestatava pinnasega asendamine.

3.5 Kodanike panus ja kogukondlikud lahendused

- Elanike panust tuleb toetada mikrograntide, talgute ja katsealadega.
- Ajaloolised aedlinna ja nõukogudeaegsed alad on sageli kõige mitmekesisemad – neist saab õppida.

Näited:

- Mikrograndid aktiivsetele kodanikele rohetevusteks.
- Talgute raames rohealade rajamine ja ümberkujundamine.